

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Szakirodalmi művek jogosulatlan felhasználása; az okozott vagyoni hátrány, illetve kár megállapítása

Ügyszám: SZJSZT 35/2004

A rendőrség által feltett kérdések:

1. A H. J. szerkesztette ... elnevezésű főiskolai jegyzet (Jegyzet 1.) első fejezetében írtak az M.-P.: ... című művében szereplő műből származnak-e, ha nem, bizonyíthatóan más műből származnak-e?
2. A H. J. szerkesztette ... elnevezésű főiskolai jegyzet (Jegyzet 2.) több fejezetében írtak a B. A.: ... című műből származnak-e, ha nem, bizonyíthatóan más műből származnak-e?
3. A H. J. szerkesztette ... elnevezésű főiskolai jegyzetben (Jegyzet 3.) írtak T. J.: ... című művéből származnak-e, ha nem, bizonyíthatóan más műből származnak-e?
4. H. J. magatartásával megsértette-e a szerzői és szomszédos jogokra vonatkozó szabályokat, ezzel a magatartásával milyen mértékű anyagi károkat okozott a kiadók és a szerzők vonatkozásában?
5. A Szakértő Testület egyéb megállapításai.

Az eljáró tanács szakvéleménye:

A rendőrség H. J. ellen a Btk. 310. § (1) bekezdésébe ütköző adó- és társadalombiztosítási csalás vétségének gyanúja és más bűncselekmény gyanúja miatt folytatott eljárásban kelt fenti ügyiratszámú megkeresésében feltett kérdésekre az eljáró tanács az alábbiakban válaszol.

(A kérdések jellegéhez igazodva az első három kérdésre adott válasz az eljáró tanács ténymegállapításait, míg a negyedik kérdésre adott válasz a cselekmények jogi minősítését tartalmazza.)

Ad 1. Az eljáró tanács megállapítása szerint a kéziratban kifejezetten szerzőként is megjelölt H. J. szerkesztésében a fenti címen közreadott Jegyzet 1. Első részének 5-10. oldalig tartó szövegrésze a fent említett M.-P. tankönyv 1-23. oldalán szereplő szöveg rövidített, elenyésző mértékben „átszerkesztett” változata.

Az „átszerkesztés” egyéni-eredeti szempontot, hozzáadott szöveget nem tartalmaz, gyakorlatilag két mozzanatban érhető tetten:

- a jegyzet szövege és a tankönyv közötti szó szerinti egyezések elkerülésére törekedve a „szerkesztő” – ahol ez nem hatott értelemzavaróan – az egyes mondatrészeket, szószerkezeteket, súlytalan sorrendű felsorolások elemeit felcserélte, illetve esetenként

rokonértelmű kifejezésekkel helyettesítette;

- az eredeti szöveget lerövidítette, több helyütt leegyszerűsítette (ez néhol azzal járt, hogy szaknyelvi kifejezések – pl. „mineralogén”, „biogén” – megértést segítő magyar megfelelőit hagyta el).

Az „átszerkesztés” során néhány esetben az eredeti szövegben nem szereplő leírási hibák kerültek a szövegbe (annak mindkét, egymástól külső megjelenésre különböző átadott másolatában szerepelnek, pl. „introvert” helyett „inover”).

A jegyzet egyéb részeinek forrása ismeretlen, az M.-P.-féle tankönyv testületnek átadott fénymásolt szövegével tartalmilag sem egyezik.

Ad 2. A H. J. szerkesztette, oldalszámozás nélkül kinyomtatott Jegyzet 2. – az ismeretlen forrású „Első kötet” kivételével – B. A.: ... című tankönyv szövegét tartalmazza az alábbiak szerint:

H. J.: Jegyzet 2.	B. A.: „... c. tankönyv”
II. kötet	67-109. o.
III. kötet	147-196. o.
IV. kötet	287-325. o.

A felsorolt részek szövegi egyezése megközelítően 100%-os, az elenyésző mértékű változtatások jellege:

- II. kötet: 100%-os egyezés, egyes szavak félkövérrel kiemelve;
- III. kötet: egy-egy alcímet átnevezett a „szerkesztő”, illetve néhány ábrát vagy magyarázó bekezdést elhagyott, illetve néhány kifejezést félkövérrel kiemelt;
- IV. kötet: egész fejezetek maradtak ki, az eredeti szöveg csorbul, az eredeti koncepció torzul

Az említett II-III-IV. kötetek a tankönyv szövegén túl más forrásból származó vagy saját szöveget nem tartalmaznak.

Ad 3. Az átadott jegyzetet (Jegyzet 3.) és a tankönyv átadott fejezeteit összevetve szövegszerű egyezést az eljáró tanács nem talált. A jegyzet 28-29. oldalán található szöveg tartalmilag röviden tükrözi a tankönyv 423-427. oldalának szövegét, ez azonban nem megy túl az adott téma (településföldrajz) két különböző feldolgozásából fakadó természetes tartalmi hasonlóságon, így nem állítható, hogy a jegyzet alapját a tankönyv képezné.

Ad 4. Az eljáró tanács véleménye szerint H. J.-nek a rendőrség által megállapított, és a mellékelt iratanyagból (különösen a főiskolai fegyelmi eljárás jegyzőkönyveiből) is kitűnő cselekménye, miszerint a fentiekben említett jegyzeteket floppylemezre másolta és azt másolásra ellenérték fejében hallgatóinak átadta, az alábbiak szerint sérti a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) rendelkezéseit:

A megkeresésben felsorolt jegyzetek floppylemezre történő másolása az eredeti, alapul fekvő, szerzői jogi oltalom alatt álló tankönyvszövegek többszörözésének minősül az Szjt. 18. § (2) bekezdése értelmében.

A floppylemeznek ellenérték fejében a hallgatók birtokába adása pedig az Szjt. 23. § (1) és (2) bekezdése szerint a művek terjesztésének minősül.

Az Szjt. 16. §-a értelmében a mű minden anyagi, vagy nem anyagi formában történő felhasználása, illetve a felhasználás engedélyezése a szerző kizárólagos joga. A fentiek alapján főszabály szerint mind a többszörözésre, mind pedig a terjesztésre engedélyt kell kérni a szerzőtől.

Az ilyen felhasználások csak abban az esetben minősülhetnek iskolai célú másolásként [Szjt. 35. § (5) bek.] szabad, azaz nem engedélyköteles, és jogdíjfizetést sem igénylő felhasználásnak, ha maga az intézmény végzi a másolást – legfeljebb a felsőoktatási vizsgákhoz szükséges példányszámban. Jelen esetben a fegyelmi tárgyalás jegyzőkönyveiből kitűnően a főiskolának a fegyelmi eljárás megindulását megelőzően tudomása sem volt a H. J. által alkalmazott gyakorlatról.

Szabad felhasználásként idézésnek [Szjt. 34. § (1) bek.] vagy idézést meghaladó terjedelmű szabad átvételnek [Szjt. 34. § (2) bek.] sem a jelenleg, sem a cselekmények elkövetésének idejében hatályos szabályok szerint sem minősülhet az eljárás alá vont cselekménye, mert nem teljesíti az Szjt. által a fenti szabad felhasználások legelemibb feltételeit: az eredeti szerző és a forrás feltüntetését sem. (Ezen túlmenően az idézés nyilvánvaló terjedelmi okok miatt sem áll meg, az oktatási célú átvétel egyéb törvényi feltételeinek meglétére – pl. hivatalos tankönyvvé vagy segédkönyvvé nyilvánítási eljárás lefolytatása – pedig nincs egyértelmű adat az eljárásban.)

Az eredeti szerzők megjelölésének mellőzésével, valamint az 1. pontban megjelölt jegyzet tekintetében saját maga szerzőkénti feltüntetésével H. J. megsértette továbbá az Szjt. 12. § (1) és (4) bekezdéseit, mely szerint a szerzőt megilleti az a jog, hogy nevét a művön feltüntessék, illetve az a jog, hogy szerzői minőségét senki ne vonja kétségbe.

Az eljáró tanács megállapítása szerint az 1. és 2. pontban említett jegyzetek „átszerkesztése” több ízben az eredeti művek torzítását, csorbítását eredményezte, ezzel a „szerkesztő” megsértette a szerzők műveinek egységéhez fűződő jogát (Szjt. 13. §-a) is.

Az engedély nélküli, tehát a fentiek szerint jogsértő többszörözési és terjesztési cselekménnyel okozott vagyoni hátrány az eredeti szerzők és kiadójuk között létrejött kiadói szerződés rendelkezéseitől (annak kizárólagosságától, időbeli és tárgyi hatályától) függően adott esetben vagy a szerzők, vagy a kiadók, esetleg mindegyikük vonatkozásában fennáll.

Az összecszerűség megállapításához további – a Testület hatáskörébe nem tartozó – bizonyítási cselekmények lefolytatása szükséges, melyek többek között a következők lehetnek:

- a kiadó és az eredeti szerzők között fennálló jogviszony feltárása;
- a jogosultak nyilatkoztatása abban a vonatkozásban, hogy az elmaradt haszon milyen mértékű;

- a jogosultak nyilatkozatának beszerzése a tekintetben, hogy mennyiben befolyásolta a jogséttéssel előállított művek forgalma az eredeti művek kelendőségét;
- a jogosultak nyilatkozatának beszerzése a fentebb részletezett személyhez fűződő jogi sérelemből esetlegesen fakadó nem vagyoni kárigény mértékéről;
- annak feltárása, hogy összesen hány példány került többszörözésre;
- annak feltárása, hogy az eredeti művek forgalomban vannak-e.

A fentiek tisztázása támpontot adhat a keletkezett joghátrány összegének pontosabb meghatározására, mindazonáltal – a rendelkezésre bocsátott iratanyag áttanulmányozása alapján – az eljáró tanács álláspontja szerint valószínű, hogy a vagyoni hátrány mértéke a 2.000.000 Ft-ot nem éri el.

Ad 5. Az eljáró tanács egyéb észrevételt nem tesz.

Budapest, 2004. november 22.

dr. Horváth Zoltán
a tanács elnöke

dr. Szinger András
a tanács előadó tagja

dr. Kiss Zoltán
a tanács szavazó tagja